

ונראה שסבורים שטעם האיסור בסולם מפני שנראה כמשא, וראה ביאורים לעיל (ש).

דְּעָבְדִי לִיָּה כִּי הִכִּי דְלָא לְתַבְרֵי מְאֵנִי - שקושרים את רגלי התרנגולים ברצועה קצרה כדי שלא יוכלו להרים רגליהם ולהתיז ולהזיק (רש"י). ואם קשרו רגליהם כדי שלא יברחו, יש שכתב שכיין שעשוי לשמירה אינו נחשב כמשאוי, אלא נחשב כמלבוש ומותרים לצאת בו (חיי אדם שבת נז, ה, וכדעת הסבורים שטעם האיסור משום משאוי, ראה ביאורים לעיל ד"ה ולא בסולם; וראה שעה"צ שה, ג, מה שכתב לדעת הסבורים שטעם האיסור שמא יפלו ויטלטלו, ראה ביאורים שם, אם גם בזה יש לאסור).

בְּשַׁעָה שְׂפוּרְעַת לִילָד וְכוּ' פְּדֵי שְׁתַּתְחַמֵּם - והטעם שאסורה לצאת כך, וכן לפירוש הקודם שהוא עזק בשמן שמניחים על פדחתה שלא תצטנן, מפני שאין הדרך לעשות לבהמות דברים אלו, ולכן נחשבים כמשאוי (מאירי; וראה ביאורים לעיל ד"ה ולא בסולם, שיש שפירשו שטעם האיסור בכל המניעים במשנה שמא יפלו ויטלטלו).

אֵי הִכִּי זְכָרִים נָמִי - אבל על הפירוש הראשון שמניחים לה עזק בשמן על פדחתה שלא תצטנן, לא קשה מדוע אין עושים כן גם לזכרים, משום שהזכר חם יותר מהנקיבה, ולא חוששים שיצטנן (ראש יוסף).

שֶׁל שֶׁכְּנָתוֹ הִתְהַבֵּ וְכוּ' - ומכאן, שנשים מצוות על שביתת בהמתן, ולכן היה צריך למחות בשכינתן, ואף לסוברים (ראה ביאורים לעיל נא, ב בהקדמה) ששביתת בהמתן אסורה באיסור עשה בלבד, אין אומרים שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות ממנה [ראה קידושין (כט, א)] [רעק"א לעיל נא, ב הנהגת תלמידו; תפארת ישראל ה, א בועז ב; מנחת חינוך מצוה לב אות ח]. והטעם לכך, מפני שבכל דיני שבת נשים שוות לאנשים (רעק"א שם, על פי הר"ן מד, א מדפי הרי"ף). ויש שסבורים שנשים אינן חייבות בשביתת בהמתן מדאורייתא, לפי שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא, אלא שמדרבנן חייבות, ולכן היה לו למחות בה (מהר"ם שיק א"ח קנט; תפארת ירושלים [על המשניות] יכן אין; שו"ת תורת חסד א"ח לג, ו). ולרבי אלעזר בן עזריה מותרת לצאת ברצועה שבין קרניה (ביצה א, א), משום שלדעתו נשים אינן חייבות בשביתת בהמתן (תפארת ישראל שם).

בְּכָל הָעוֹלָם כּוֹלֵו נִתְפָּס עַל כָּל הָעוֹלָם כּוֹלֵו - נענש על עבירות שבידים (רש"י). שמהכתוב (ויקרא ט, ז) 'הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא', משמע שאם לא יוכיחנו ישא עליו חטא, כלומר, יענש על חטאיו (שערי תשובה א, ג, רמב"ן ויקרא שם בדעת התרגום שם). והטעם שנענש, מפני שכל ישראל כגוף אחד, ומי שבידו למחות נחשב כמו הלב שתפקידו להשפיע על שאר האיברים, ואף זה עליו להשפיע ולמחות, ואם אינו מקיים את תפקידו, אחריות המכשול מוטלת עליו (ע"פ נתיבות עולם [למהר"ל] נתיב התוכחה ב).

■ להלכה, כל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה, נתפס בעון אלו שאפשר לו למחות בהם (רמב"ם דעות ג, ז; וראה רמב"ם תשובה ד, א שזה אחד מהדברים המעכבים את התשובה; וראה רמ"א י"ד קנו, א ושם שלד, מה, שאין צריך להוציא ממונו על זה).

בְּחֻבְלָא דְבִינֵי בִינֵי ■ להלכה, המושך בהמה באפסר ברשות הרבים, צריך להזהר לכתחילה שלא יצא ראש החבל מתחת ידו טפח למטה, שנראה כאילו נושא את החבל בידו ואינו נראה כאפסר הבהמה, ומכל מקום אם יצא החבל טפח לא עשה איסור, אלא אם יצא שני טפחים. וכן, לא יניח הרבה מהחבל בין ידו לבהמה בשיעור שיכביד ויגיע לטפח הסמוך לארץ, שאינו נראה שנעשה למשיכת הבהמה אלא כמשא בעלמא. ואם החבל ארוך, יכרך אותו סביב צואר הבהמה (שו"ע א"ח שה, טז ומשנ"ב שם).

מְשֻׁנָּה. וְלֹא כְּסוּלָם שֶׁבְּצוּאָרוֹ וְכוּ' - טעם האיסור בכל אלו [מלבד חמור במרדעת ובזוג, שטעם איסורו מבואר בגמרא להלן], מפני שחם עליהם, ושמא יפלו ויבוא לטלטלם (רש"י; וראה ערוך השלחן א"ח שה, יד והערות לגר"ש אלישיב, שאף חוטין ורצועה של תרנגולין שאינם לצורך הבהמה, נחשבים כמשא, ודברי רש"י לאו דוקא). ויש שפירש, משום שנחשבים כמשא (פיה"מ ה, ד, ושעה"צ שה, מט בדעת; וראה ביאורים להלן ד"ה להיבא, שיש שפירשו שטעם האיסור מפני שנראים כמשא).

■ להלכה, לא יצא החמור במרדעת שאינה קשורה לו מערב שבת, ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק, ולא בסולם שבצוארו, ולא ברצועה שברגלו. ולא התרנגולים בחוטים או ברצועה שקושרים להם ברגליהם, ולא האילים בעגלה שתחת אליותיהם, ולא העיזים בעץ שנותנים בחוטיהם, ולא העגל בעול קטן שעל צוארו, ולא פרה בעור שנותנים על דדיה שלא ינקו ממנה השרצים, ולא ברצועה שבין קרניה, בין אם עשויה לשימור ובין אם עשויה לנוי (שו"ע א"ח שה, יז, וראה במשנ"ב שם פריטס נוספים).

גְּמָרָא. מְשוּם דְּמִיחֻזֵי כְּמֵאן דְּאֵזִיל לְחִינְנָא - למוכרו בשוק, ולכן תולה עליו זוג לנאותו (רש"י; וראה משנ"ב שה, מג, שלטעם זה בעלי חיים שאין דרך לנאותם כדי למוכרם בשוק, מותרים לצאת בזוג). אבל אינו אסור משום משא, מפני שהזוג בטל לאפסר (תוס' ד"ה משום), או, מפני שהדרך לצאת בו לנוי (רשב"א לעיל נג, א בשם יש מפרשים, וראה ביאורים לעיל נב, א ד"ה אמר רב הונא). ומכאן יש שהביאו ראיה שגם באיסור דרבנן גזרו חכמים משום מראית עין, ולכן אע"פ שאיסור מקח וממכר בשבת אינו אלא מדרבנן (ראה רש"י ביצה לז, א ד"ה משום), גזרו שלא יראה שעובר עליו (ש"ך י"ד פז, ג, וחולק על הרמ"א שם שסובר שבאיסור דרבנן לא גזרו משום מראית עין). ויש שפירש, שאסור משום משא, והגמרא נקטה טעם זה לרבותא, שאפילו אם נאמר שדבר העשוי לנוי אינו נחשב משא, מכל מקום אסור (רשב"א שם; וראה משנ"ב שם, שלטעם זה אף בעלי חיים שאין דרך לנאותם כדי למוכרם בשוק, אסורים לצאת בזוג).

לְהִיבָא דְאֵית לִיָּה מִכָּה וְכוּ' - וחשוב הוא יותר מקשישין שעל גבי השבר (לעיל נג, א), ולכן יש לחשוש שמא יפלו ויטלטלו (רש"י; ולשיטתו בטעם האיסור בסולם, ראה ביאורים לעיל ד"ה ולא בסולם). ויש שפירשו, שסולם שבצוארו נראה כמשא מפני שאינו קשור על מקום המכה, ואינו דומה לקשישין שקושרים על השבר עצמו ואינם נראים כמשא (ר"י מלוני בפירוש שני; שיטה להר"ן בפירוש שני,